

La paraulade l'any

A partir de demà i fins al 14 de gener hi haurà deu paraules candidates a convertir-se en el neologisme de l'any. Els vots decidiran la paraula guanyadora. Només cal entrar al web del programa *La tribu de Catalunya Ràdio*, registrar-s'hi i votar.

En el moment d'escriure aquestes línies, no s'han fet públics els neologismes finalistes. Potser ho podrien ser *drone* (portada d'alguns diaris del mes de març), *cupaire* (en auge a partir del 27 de setembre), *mapping* (se'n fan arreu del país i per motius ben diversos: el Termcat proposa *mapatge*), *skypejar* (verb format a partir de l'Skype, la famosa xarxa de telefonia per Internet) i, entre d'altres, l'entranyable *hipster* (l'adjectiu anglès *hip* es refereix a una persona culta i amb estil). Els nostres *hipsters* són amants del Primavera Sound o del Sónar; popularment també se'ls anomena *culturetes* o *modernets*. Els qui segueixen aquesta columna segur que saben qui és el Modernet de Merda.

L'apunt

Entre les paraules del 2015 hi ha neologismes com *gihadista* o *selfie* però també n'hi ha que no ho són. Es tracta de paraules velles que l'actualitat subratlla, com *eleccions*, *independència* o *refugiats*.

Hi hauria un altre concurs possible, a banda del de les paraules noves: el concurs de les paraules velles, les paraules generals que han tingut més presència al llarg de l'any. Ho podrien ser *corrupció*, *diabetis*, *eclipsi*, *eleccions*, *històric*, *immigrant*, *llum*, *procés*... i moltes més. Cadascuna tindria al darrere un munt de notícies associades i un reguitzell de justificacions. Jo en destacaria una que recorre Europa, literalment: *refugiat*. Els refugiats representen, en plural, "l'èxode del segle XXI": agafo el títol que va escriure Adela Genís per al magnífic dossier de *Presència* del 18 d'octubre.

Per acabar la meua última columna de l'any, em permeto de reproduir una part del poema que el gran lingüista Josep Rúaix ha escrit per a aquestes festes. És una pregària pels *refugiats*; la paraula forma part del títol: "Els fets es repeteixen: violència / fanatisme, orgull, intolerància [...] I els qui reben / són gent pobra i senzilla, fràgils víctimes / que fugen allà on poden, refiant-se / del bon acolliment que puguin dar-los." *

1.000 més que un cuc

David Bueno és professor i investigador de la Universitat de Barcelona, especialista en genètica, neurociència i biologia del desenvolupament. Ha centrat la seva recerca en el desenvolupament del cervell en els àmbits genètic i cel·lular, i la seva relació amb la conducta. Col·laborador habitual i preuat, tant de la secció d'*Opinió* d'El Punt Avui com d'aquest suplement en què cada setmana ens ofereix un tast de llibres relacionats directament o indirectament amb la ciència, ha publicat desenes d'articles i diversos llibres de divulgació, entre els quals *100 controvèrsies de la biologia* (Cossetània) i *L'èngima de la llibertat* (Bromera), obra, aquesta última, que li va valer el Premi Europeu de Divulgació Científica Estudi General.

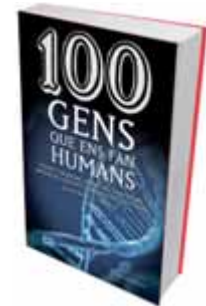
Per què comentem el currículum d'inici de l'article? Perquè David Bueno és un savi, un del segle XXI, amb jupa de pell negra i moto de 1.500 cc, però amb la vocació, el rigor i la passió dels clàssics. Si ell ens planteja que les incoherències del comportament de l'espècie humana tenen una explicació genètica, és així.

En el seu darrer llibre, *100 gens que ens fan humans. Poetes i assassins, inventors i imitadors, racionals i dogmàtics, biològics i culturals*, ens pregunta: "Per què les persones som una espècie capaç d'estimar i d'odi amb un mateix cor, d'anhelar la llibertat i de témer-la?" i ens ofereix una explicació objectiva relacionada amb la genètica i el context cultural.

En el que ja és el 34è número de la col·lecció *De Cent en Cent* de l'editorial valenciana Cossetània hi trobem la descripció de 100 gens amb la corresponent fitxa tècnica (localització, nom, longitud del gen, longitud de la proteïna, gens veïns i la representació esquemàtica) i una explicació que ens fa del tot comprensibles les funcions del gen i què afecta. I sempre tenint en compte que és "un territori fronterer on poder reflexionar sobre què és allò que ens fa

humans", fronterer entre la genètica i el substrat cultural.

"Els humans pertanyem al regne dels animals, a la classe dels mamífers, a l'ordre dels primats i a la família dels homínids. Per evolució biològica, compartim avantpassats comuns amb tots els primats i amb tota la resta d'animals [...]. Hi ha una cosa, però, que ens distingeix radicalment: la cultura. La nostra espècie ha estat capaç de generar un fòtmer de cultures d'una diversitat increïble [...], i de desenvolupar l'art i la literatura, la ciència i la tècnica, la filosofia i l'ètica [...]. La cultura evoluciona sense aturador", escriu Bueno.



100 GENS QUE ENS FAN HUMANS
David Bueno

Editorial: Cossetània Valls, 2015
Pàgines: 224
Preu: 14,90 euros

David Bueno explica de manera divulgativa les funcions dels 100 gens que ha triat entre els 21.000 que formen el genoma humà / ANDREU PUIG

Els 100 gens que ha triat Bueno, d'entre els 21.000 que formen el nostre genoma, estan dividits en tres grups: els que contribueixen a formar el nostre cos i el nostre cervell, alguns dels que estan implicats en el funcionament del nostre cos i els que condicionen els nostres comportaments, la nostra cultura.

L'autor mateix ens adverteix que no és "un simple catàleg de gens: seria avorridíssim", ha triat els que controlen o condicionen aspectes culturals, quins ens fan ser emocionals i racionals, dogmàtics i creatius, altruistes i egoistes, constructors i destructors, poetes i assassins, sedentaris o esportistes, alts o baixos, morenos o pèl-rojos, sans o malalts, arriscats o prudents, homes o dones i un veritable llarg etcètera.

Tenir 21.000 gens ens fa superiors a la resta d'animals? Si valorem que un cuc en té 20.000, no gaire. Però un cuc no sap escriure poemes, ni un llibre interessant i sorprenent com aquest. *